

2017/2018. õa keemiaolümpiaadi LÕPPVOORU PRAKTILINE TÖÖ 10. klass

Vesinikperoksiidi massiprotsendilise sisalduse määramine

Töö põhimõte ja eesmärk:

Madala kontsentratsiooniga vesinikperoksiidi vesilahust müüakse apteekides haavade puhastamiseks. Käesoleva praktilise töö eesmärgiks on määrata vesinikperoksiidi täpne protsendiline sisaldus apteekides müügilolevas desinfitseerijas. Üks võimalik analüüsimeetod on tiitrimine, täpsemalt permanganatomeetria, kus tiitrimine viiakse läbi kaaliumpermanganaadi (KMnO_4) lahusega.

KMnO_4 oksüdeerivad omadused olenevad lahuse happesusest, mistõttu on vaja enne tiitrimist analüüsitava lahust hapestada lahjendatud väävelhappega. Permanganatomeetrias indikaatoreid ei kasutata. Titrandil ehk KMnO_4 lahusel on tugev violetne värvus, mistõttu värvub tiitritav lahus roosaks, kui KMnO_4 lahust on lisatud üks tilk liias. Samuti ei ole KMnO_4 põhiaine omadustega, mistõttu tuleb selle täpne kontsentratsioon määrata põhiaine (käesolevas töös naatriumoksalaat $\text{Na}_2\text{C}_2\text{O}_4$) tiitrimise teel.

Töö koosneb kahest tiitrimisest (x -de ehk kordajate leidmine on ülesandeks vastuste lehel):

- 1) KMnO_4 täpse kontsentratsiooni määramine põhiainelahusega ($\text{Na}_2\text{C}_2\text{O}_4$) tiitrides:
$$x\text{KMnO}_4 + x\text{Na}_2\text{C}_2\text{O}_4 + x\text{H}_2\text{SO}_4 = x\text{K}_2\text{SO}_4 + x\text{MnSO}_4 + x\text{Na}_2\text{SO}_4 + x\text{CO}_2 + x\text{H}_2\text{O}$$
- 2) Apteekides müügiloleva desinfitseerija vesinikperoksiidi kontsentratsiooni määramine:
$$x\text{H}_2\text{O}_2 + x\text{KMnO}_4 + x\text{H}_2\text{SO}_4 = x\text{MnSO}_4 + x\text{K}_2\text{SO}_4 + x\text{O}_2 + x\text{H}_2\text{O}$$

Kasutatavad kemikaalid:

- destilleeritud vesi
- KMnO_4 lahus
- täpse kontsentratsiooniga $\text{Na}_2\text{C}_2\text{O}_4$ põhiaine lahus
- 1:4 lahjendatud H_2SO_4
- apteegist ostetud H_2O_2 lahus

Abivahendid:

- bürett
- koonilise põhjaga gradueeritud katseklaas 1:4 H_2SO_4 lahuse mõõtmiseks
- Erlenmeyeri kolvid, keeduklaasid
- lehter
- 5 ml ja 10 ml pipetid
- mõõtekolb
- pliit (tõmbekapis) koos asbestvõrguga

Töö käik:

NB! Kogu töö vältel kasutada kummikindaid ja kaitseprille!

I osa – KMnO₄ lahuse täpse kontsentratsiooni määramine

1. Täida bürett KMnO₄ lahusega.
2. Pipeteeri 10 ml põhiainelahust Erlenmeyeri kolbi ja hapest umbes 8 ml 1:4 lahjendatud H₂SO₄ lahusega.
3. Soojenda lahust pliidil asbestvõrgul 70–80 °C-ni. Välti lahuse keema hakkamist, vajadusel kontrolli lahuse temperatuuri termomeetriga.
4. Alusta koheselt kuuma lahuse tiitrimist KMnO₄ lahusega, kuni nõrk roosa värvus jääb püsima. NB! Tiitrimise algul on reaktsioon aeglasem, mistõttu kaob KMnO₄ lahuse värvus alguses aeglaselt. Korda tiitrimist.
5. Arvuta tiitrimise andmete põhjal KMnO₄ lahuse täpne kontsentratsioon.

II osa – Müügiloleva vesinikperoksiidi massiprotsendilise sisalduse määramine

1. Kaalu ligikaudu 5 g proovi. Selleks pipeteeri 5 ml analüüsivat H₂O₂ lahust kaaluanumasse. Kirjuta täpne H₂O₂ lahuse mass vastuste lehele.
2. Kanna kaalutud lahus kvantitatiivselt mõõtekolbi.
3. Täida mõõtekolb destilleeritud veega 100 ml märgini.
4. Pipeteeri 10 ml valmistatud H₂O₂ lahust Erlenmeyeri kolbi ja hapest umbes 7 ml 1:4 lahjendatud H₂SO₄ lahusega.
5. Tiitri segu toatemperatuuril täpse kontsentratsiooniga KMnO₄ lahusega, kuni nõrk roosa värvus jääb püsima. NB! Tiitrimise algul on reaktsioon taaskord aeglasem. Korda tiitrimist.
6. Arvuta tiitrimisandmete põhjal vesinikperoksiidi massiprotsendiline sisaldus müügilolevas desinfitseerijas.

Vastuste leht 10. klass

Kood: .....

1. Põhaine lahuse tiitrimiseks kulunud KMnO_4 ruumalad ja nende keskmine ruumala (ml):

1.	2.	3.
Keskmine:		

2. Tasakaalustage reaktsioonivõrrand:

3. Arvutage KMnO_4 lahuse täpne kontsentratsioon.

Vastus:

4. Miks ei sobi KMnO_4 lahus põhaineeks?

5. Ostetud H₂O₂ lahuse kaalutis:

6. Valmistatud H₂O₂ lahuse tiitrimiseks kulunud KMnO₄ lahuse ruumalad ja nende keskmine ruumala (ml):

1.	2.	3.
Keskmine:		

7. Tasakaalustage reaktsioonivõrrand:

8. Arvutage vesinikperoksiidi massiprotsendiline sisaldus desinfitseerijas.

Vastus: